

Nr. 259 | februar 2009

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

PRISE vil passe på privatlivet

EU-projekt vil presse udvikling af sikkerhedsteknologi til at tage hensyn til borgernes privatliv

-
- Sikkerhed og privacy >
  - Undgå lappeløsninger >
  - Industrien positiv >
- Øget sikkerhed behøver ikke at gå ud over privatlivets fred, konstaterer PRISE-projektet, som Teknologirådet har deltaget i. For at kunne beskytte privatsfæren er det vigtigt, at sådanne hensyn inkluderes fra starten, når der udvikles nye sikkerhedsteknologier – privacy by design. Dermed kan man undgå at skulle finde på lappeløsninger når teknologien er taget i brug. PRISE-projektet har udviklet en række værktøjer til at vurdere sikkerhedsteknologier og deres indflydelse på privatsfæren. Disse værktøjer skal bl.a. bruges til at evaluere ansøgninger til EU's forskningsprogrammer og er foreløbig taget i brug af EU-kommissionens strategigruppe, ESRIF, som bl.a. repræsenterer sikkerhedsindustrien. At kende de etiske krav er vigtigt for dem, der fremstiller teknologierne, og det kan betyde konkurrencefordele, lyder det fra ESRIF.**

Dette nyhedsbrev bygger på resultater fra et EU finansieret projekt om PRIVACY og SECURITY, PRISE, som Teknologirådet har deltaget i sammen med tilsvarende institutioner i Østrig, Norge og Tyskland.

Terrorisme er kommet højt på dagsordenen i det 21. århundrede. I kølvandet på terrorangrebene 9/11 samt aktionerne i bl.a. London og Madrid har EU-landene formuleret og iværksat nye og skrappe love med overvågning og registrering af borgerne. Det har givet anledning til bekymring over en bred front hos eksperter i retssikkerhed, borgerretsgrupper, forbrugerrepræsentanter og IT-organisationer. Fra amerikanske ACLU (American Civil Liberties Union) over engelske Statewatch og tværnationale Privacy International til datatilsyn i en række EU-lande. I Danmark har bl.a. Forbrugerrådet og Institut for Menneskerettigheder været aktive debatten. Det afgørende spørgsmål er, om borgerne er nødt til at acceptere øgede indgreb i privatlivets fred for på den anden side at kunne få den nødvendige beskyttelse. Den almindelige opfattelse er, at der eksisterer et sådant *trade-off*, en afvejning og efterfølgende byttehandel, mellem samfundets

behov for beskyttelse og individets behov for privatliv. En farlig tankegang og et skråplan, mener privatlivsbekymrede organisationer som nævnt. Ved at acceptere et nødvendigt tab i privatlivets fred vil privacy-aspekter automatisk blive nedprioriteret i udviklingen af sikkerhedsteknologier.

Privacy skal tænkes ind fra starten

Men sådan behøver det ikke at være, lyder det fra folkene bag EU's PRISE-projekt. PRISE (PRIVACY og SECURITY) er en del af 7. rammeprogram (EU's forskningspulje) og har til formål at kortlægge sikkerhedsteknologier, og risici for at krænke privatsfæren ved brug af disse teknologier, samt give anvisninger til, hvorledes hensyn til privacy kan integreres i den teknologiske udviklingsproces. PRISE har udviklet et værktøj, der skal bruges i forbindelse med ansøgninger inden for sikkerhedsteknologi til EU's 7. rammeprogram. PRISE-

modellen er også nyttig for andre, f.eks. kunne indkøbere og brugere af sikkerhedsteknologi anvende PRISE-kriterierne som en rettesnor. Kriterierne i modellen er bl.a. blevet udviklet på baggrund af en række borgermøder i seks forskellige EU-lande. På hvert møde blev en gruppe på 25-35 borgere spurgt om deres holdninger og præferencer i forhold til privatlivets beskyttelse og det generelle sikkerhedsniveau i samfundet. De cirka 180 interviewdeltagere vægtede privatlivets beskyttelse meget højt, og øget overvågning kan kun retfærdiggøres med høje krav til sikkerhedsteknologierne og den måde, de bliver varetaget, lød konklusionen.

"Opgaven lød på at gøre noget ved det eksisterende trade-off mellem sikkerhed og privacy," fortæller en af partnerne i projektet, Walter Peissl fra østrigske Institute of Technology Assessment. "Mere sikkerhed behøver ikke at betyde mindre privatliv, når det gribes rigtigt an. Det afgørende er at gøre privacy til et tema fra starten i udviklingen af en sikkerhedsteknologi. I dag ser

Hvad er sikkerhedsteknologi?

Sikkerhedsteknologier er i PRISE-sammenhæng defineret som teknologier eller midler (systemer, lovgivning, etc.), som skal forbedre samfundets sikkerhed med hensyn til trusler fra individer eller grupper, men ikke stater. Sikkerhedsteknologi kan dække alt fra private alarmsystemer over antivirusprogrammer til mere komplekse systemer til overvågning og identifikation. Her er eksempler på nogle af sikkerhedsteknologier PRISE-projektet har set på:

- Biometri: Identifikation af individer ved hjælp af biologiske eller adfærdsmæssige karakteristika, eksempelvis fingeraftryk, iris (øjne) eller ansigts-træk.
  - CCTV (Closed Circuit TV): Overvågning med kameraer, enten aktivt (man følger et bestemt individ eller grupper) eller passivt (løbende overvågning og optagelse af en bestemt lokation). Ved hjælp af CCTV kan andre teknologier tages i brug. AFR (Automatic Face Recognition) hvor billeder af ansigter matches med billeder i en database. Samme princip bruges ved ANPR (Automatic Number Plate Recognition), altså matching af bilers nummerplader.
  - ISCAPS (Integrated Surveillance of Crowded Areas for Public Security): System til at overvåge menneskemængder og identificere mistænkelig opførsel baseret på præ-definerede mønstre.
  - Lokaliseringsteknologi: Et individs præcise geografiske placering kan beregnes ved hjælp af f.eks. mobilsignaler eller GPS (Global Positioning System).
  - PROBANT (People Real-time Observation in Building: Assessment and New Technologies in support of surveillance and intervention operations): Systemer der overvåger individer i bygninger og lukkede rum i realtime.
  - TeraSec (Active Terahertz Imaging for Security): En sensorteknologi der kan gennemtrænge tøj og emballage med henblik på at identificere farlige substanser
- ISCAPS, PROBANT og TeraSec er alle tre teknologiuudviklingsprojekter, der er finansieret af samme pulje under EU's 7. rammeprogram som PRISE.

vi alt for ofte, at det først er i den sidste fase af udviklingen, man begynder at tænke på hensyn til privatlivet, og så er det for sent, for besværligt og for dyrt. Med vores arbejde og de værktøjer, vi tilbyder, prøver vi at gøre det lettere for eksempelvis universiteter og virksomheder at inkludere hensyn til privatlivet langt tidligere i processen".

PRISE-modellens tre niveauer

Hvad er det så for værktøjer, PRISE har udviklet? Grundlæggende er det tre forskellige niveauer for privatlivsbeskyttelse, som udviklere eller brugere af sikkerhedsteknologi skal forholde sig til.

Det første niveau kaldes *Baseline* med minimumskravene til beskyttelse af privatsfæren, med andre ord en kerne-sfære af privatliv som aldrig må krænkes. Baseline-testen tjekker, om teknologien, som ansøgeren vil udvikle eller brugeren vil benytte, giver mulighed for at overvåge personer og indsamle oplysninger, som krænker personens menneskeværdighed og fysiske integritet. Det giver bl.a. anledning til spørgsmål såsom:

- Vil teknologien gøre det muligt at overvåge i private hjem?
- Tillader den foreslåede teknologi indsamling og bearbejdning af personfølsomme data som eksempelvis seksuelle præferencer, intime tanker og samtaler?

Det næste niveau kaldes *Data Protection Compliance* og kigger på, hvorvidt den foreslåede teknologi er i overensstemmelse med relevante love og regler inden for databeskyttelse. På dette trin stilles der spørgsmål som:

- Indeholder teknologien aktiviteter som samkøring af data og tværgående analyser?
- Muliggør teknologien anonymitet hos de personer, som der indsamles data om (borgerne)?

Det øverste trin, *Context-Sensitive* (kontekstfølsomt) *Trade-Off*, beskæftiger sig med de situationer, hvor en teknologi reelt overskrider grænserne for begge de foregående niveauer, men alligevel mener at have en berettigelse på grund af den øgede sikkerhed for samfundet, teknologien medfører. På dette niveau accepterer man altså et trade-off, men PRISE-metoden skal samtidig sikre, at der er proportionalitet mellem gevinsten på sikkerhedssiden og tabet for privatlivets beskyttelse på den anden, hvorfor der spørges der ind til konteksten - hvilke sikkerhedsfordele teknologien konkret medfører. Dette øverste niveau i modellen er det sværeste at håndtere, siger Walter Peissl.

"Det tredje niveau, det kontekst-sensitive, er den svageste del i modellen, fordi så meget afhænger af de konkrete omstændigheder, og i sidste ende vil det være en politisk beslutning. Problemet er, at mens det er forholdsvist nemt at

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

identificere omkostninger for privatlivet, er det betydeligt mere vanskeligt at identificere og kvantificere gevinsten på sikkerhedssiden. I sådanne tilfælde må ansøgeren eller brugeren af teknologien gøre rede for sikkerhedsgevinsten, f.eks. ved at henvise til tidligere, lignende systemer eller teknologier, hvor der har været en mærkbar, og helst kvantificerbar, gevinst for sikkerheden".

Sådan fungerer PRISE-modellen i praksis

Ud over at identificere niveauet for privatlivsbeskyttelse, tilbyder PRISE-modellen også konkrete værktøjer og metoder til at overkomme en eventuel privacy-krænkelse. F.eks. i forbindelse med en af tidens mest omdiskuterede sikkerhedsteknologier, den såkaldte "nøgenmaskine", som bruges i bl.a. USA og England. Nøgenmaskinen bruges typisk i lufthavne til at scanne den enkelte passager med det formål at identificere farlige materialer som f.eks. plastisk sprængstof. Det indebærer imidlertid at afbilde passageren uden tøj på, og det virker krænkende på mange mennesker. Reaktionen hos de borgere, der deltog i PRISE projektets interviewmøder var da også, at de afviste brugen af den type teknologi.

"Hvis en nøgenmaskineløsning har problemer med at klare eksempelvis baseline-kriterierne, vil PRISE's værktøjer formentlig kunne hjælpe med gode råd. F.eks. ved at billedet kun viser konturerne på personen, men ikke er kropsspecifik. En anden løsning kunne være, at den person der betjener scanneren, og dermed ser personen, ikke er den samme, som kigger på billederne. En juridisk løsning kunne være at teknologien kun må blive brugt i specifikke situationer eller under specielle, præ-definerede omstændigheder. De samme principper gør sig gældende på de to øvrige niveauer. Først tager du stilling til spørgsmålene, og er der en afvigelse, har vi værktøjer og guidelines, der hjælper med at tænke privacy-beskyttelse ind fra starten," forklarer Walter Peissl.

Et andet eksempel på anvendelse af PRISE-modellen er ved udvikling af overvågningsteknologier som kamerasystemer, fortæller Walter Peissl. "Hvis kameraet overvåger og foretager optagelser fra et meget privat område, hvor individet kan forvente at være beskyttet af privatsfæren, dumper man allerede ved baseline-testen. På næste niveau bør man kigge på, om teknologi og anvendelsen er i overensstemmelse med gældende lovgivning og regler. I begge tilfælde kan man forsøge at løse problemet ved f.eks. at sløre ansigtstræk eller sørge for, at optagelserne bliver slettet efter et bestemt tidsrum, f.eks. 48 timer".

Positive tilbagemeldinger fra industrien

PRISE-projektet har fået overvejende positive tilbagemeldinger fra omverdenen, fortæller Walter Peissl. "Indtil videre har vi fået god respons fra EU-Kommissionen, og der er flere parter, som allerede er begyndt at arbejde med vores anbefalinger".

En af de organisationer, der har taget PRISE's arbejde til sig, er ESRIF, *European Security Research and Innovation Forum*, en strategigruppe etableret af Kommissionen i 2007 i samarbejde med de enkelte EU-lande. ESRIF repræsenterer bl.a. de organisationer, der bruger sikkerhedsteknologi (eksempelvis EUROPOL) såvel som de parter, der udvikler og fremstiller teknologien, det vil sige industrien og forskningsinstitutter (eksempelvis den franske sikkerhedsvirksomhed Sagem samt det tyske Fraunhofer institut).

"Hos ESRIF har vi bl.a. fokuseret på at integrere alle aspekter ved teknologi og sikkerhed. PRISE har været en stor hjælp i den forbindelse, både på et overordnet plan og mere praktisk.", fortæller Sadhbh McCarthy, European Policy and Programme Advisor hos ESRIF. "Vi tog resultaterne fra PRISE-projektet og formulerede en ramme med etiske kriterier ved udvikling og brug af sikkerhedsteknologi. Dette dokument distribuerede vi til alle vores mange arbejdsgrupper, der beskæftiger sig med sikkerhedsteknologi. Responserne fra arbejdsgrupperne var yderst positiv og meget opmuntrende, det gælder også tilbagemeldingerne fra industrien. Her har man netop brug for, at der er tænkt over tingene fra myndighedernes side, således at industrien ved, hvad man kan og ikke kan gøre. Det giver mening for dem. På den måde er de på forkant med udviklingen, og industrien får derved måske endda en konkurrencefordel".

Hos ESRIF synes industrien altså positiv over for øgede krav til beskyttelse af privatlivets fred, og de samme toner går igen hos den danske brancheorganisation ITEK under Dansk Industri.

"Det er et godt og meget relevant projekt, som er med til at sætte nogle etiske rammer for 7. rammeprogram. Ikke for at begrænse, men for at udvikle" siger chefkonsulent Henning Mortensen og fortsætter: "Virksomhederne undgår at spille en masse tid på noget, der i sidste ende alligevel ikke viser sig at være acceptabelt. Jeg mener, erhvervslivet vil være positiv over for at få disse etiske rammer med fra starten".

Privatlivsbeskyttelse, PIA og PETs

PRISE er ikke ene om at fokusere på behovet for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med udvikling af nye sikkerhedsteknologier. I de senere år er der dukket stadigt flere metoder og begre-

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

ber op, som har til formål at fremhæve og indlemme hensyn til privatlivet, når der arbejdes med sikkerhedsteknologier. Fælles for de fleste, inklusive PRISE, er opfordringen til at få privacy-elementet ind i udviklingsprocessen helt fra starten, snarere end at vente med en lappeløsning i slutningen af forløbet.

Privacy by Design hedder den konkrete metode, hvor man lægger op til, at beskyttelsen af privatlivet tænkes ind fra starten, når der udvikles sikkerhedsteknologi, sidestillet med de øvrige kriterier for udviklerne. En metode, som bl.a. det danske Forbrugerråd anbefaler.

En anden metode er PIA (Private Impact Assessment), en risikoanalyse til at vurdere mulige konsekvenser ved systematisk indsamling af personlige oplysninger. Inden man implementerer en konkret teknologi, bør de privatlivsrelaterede risici afdækkes, ligesom der spørges til mulige alternativer i form af anonymiserede oplysninger eller PETs (se nedenfor). Længst fremme er den canadiske databeskyttelsesmyndighed, der i 2002 udarbejdede et sæt guidelines, som siden har dannet skole, bl.a. hos det britiske Information Commissioner's Office (ICO). Her man videreudviklet PIA-modellen, der i dag er en omfattende og grundig gennemgang effekter, risici og muligheder ved introduktion af nye sikkerhedsteknologier, alt sammen med henblik på beskyttelse af privatsfæren.

PETs (Privacy Enhancing Technologies) er teknologier specielt udviklet med henblik på at højne beskyttelsesniveauet for personfølsomme data. Typisk vil der være tale om metoder til kryptering eller andre former for sløring af data og identiteter.

Nyttige hjemmesider:

Se mere om PRISE på www.prise.oeaw.ac.at
Læs nyhedsbrevet om europæiske borgeres holdninger til privacy:
www.tekno.dk/pdf/nummer247.pdf
ESRIF: www.esrif.eu
ITEK: www.itek.di.dk
PIA (Privacy Impact Assessment):
www.privcom.gc.ca
ICO, UK: www.ico.gov.uk

Projektledere i Teknologirådet Ida Leisner, Anders Jacobi

Fra Rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nummer er skrevet af journalist Sten Løck.

Om PRISE-projektet

PRISE-projektet har analyseret udviklingen af sikkerhedsteknologier såvel som aktuelle sikkerhedspolitikker, specielt med sigte på det centrale spørgsmål, hvorvidt mere flere sikkerhedsforanstaltninger, herunder overvågning, nødvendigvis altid vil indebære et tab på privatlivskontoen. PRISE konkluderer, at i en række tilfælde er det muligt at opnå større sikkerhed, uden at det går ud over privatlivet, i visse tilfælde kan privatlivets fred endda blive beskyttet bedre.

Projektet har desuden udviklet kriterier til at evaluere ansøgninger til EU's forskningsprogrammer inden for sikkerhed, et konkret værktøj til at undersøge, om en given sikkerhedsteknologi lever op til både lovgivning om persondata- og privatlivsbeskyttelse, og om teknologien er i konflikt med etik og holdninger blandt borgere i Europa.

PRISE-projektet er blevet varetaget af fire parter: Foruden det danske Teknologiråd deltog Institute of Technology Assessment (Østrig), Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein (Tyskland) samt Teknologirådet i Norge. Det danske Teknologiråd havde blandt andet ansvaret for borgerinddragelsen i udviklingen af PRISE kriterierne.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget

- Nr. 258: Transportvaner udfordres af klimaet
- Nr. 257: Klimamål for transport
- Nr. 256: Klimaaf tale og u-lande
- Nr. 255: Klimarigtigt byggeri
- Nr. 254: Bedre vilkår for innovation

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun linkes til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner.

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311